

W. TARAPATA

Polska, Siedlce, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach
Kierownik naukowy – A. Antas-Jaszczuk

CZAS WOLNY MŁODZIEŻY Z TERENÓW WIEJSKICH

Czas wolny najkrócej można określić jako czas bez obowiązków, przeznaczony na zajęcia dowolne. Z pojęciem tym wiążą się takie terminy jak: wczasy, odpoczynek, zabawa, praca nad sobą, rozrywka, gra, wypoczynek, hobby, rekreacja. Tą część budżetu czasu, która nie jest zajęta przez pracę, obowiązki domowe i zaspokajanie podstawowych potrzeb fizjologicznych, przeznacza się na turystykę, sport, środki masowego przekazu, samokształcenie, zabawy i kontakty towarzyskie, kolekcjonerstwo oraz wiele innych. Czas wolny charakteryzują takie cechy jak: wymiar ilościowy, formy czasu wolnego, rola organizatora zajęć wolnoczasowych (w przypadku dzieci i młodzieży), respektowanie atrybutów czasu wolnego. W dzisiejszych czasach wiele środowisk oferuje rozmaite sposoby na spędzanie czasu wolnego. Wyróżnić tu można środowiska intencjonalne, naturalne oraz lokalne. Brak czasu wolnego ma ogromny i negatywny wpływ na zdrowie, stosunek do ludzi, osiągnięcia osobiste, poczucie szczęścia. Natomiast wolny czas rozsądnie wypełniony właściwymi zajęciami ma ważne i pozytywne znaczenie dla rozwoju osobowości jednostki i podnoszenie kultury całego społeczeństwa.

Pewne jest, że czas wolny na terenach wiejskich wydłużył się. Spowodowane jest to tym, że młodzież nie musi spędzać wielu godzin na pracy fizycznej w gospodarstwie jako pomoc rodziców, dzięki zmechanizowaniu rolnictwa oraz odchodzeniu od gospodarstwa rolnego na rzecz pracy w innych sektorach gospodarki. Oprócz tego, w 1981 roku wprowadzono w Polsce pięciodniowy tydzień nauki szkolnej z wolnymi sobotami. Młodzież z terenów wiejskich przeważnie sama musi organizować zajęcia w czasie wolnym, w przeciwieństwie do terenów miejskich, gdzie są większe możliwości tejże organizacji ze strony szkoły i placówek edukacji pozaszkolnej. Młodzież ze wsi ma trudniejsze zadanie, ponieważ bycie organizatorem własnego czasu kończy się nierzadko na biernym jego spędzaniu. Potrzeba tu większej motywacji, chęci działania. Jednakże na terenach wiejskich można cieszyć się niewielkim poziomem natężenia hałasu i dużo mniejszym zanieczyszczeniem środowiska. Dzięki temu mieszkańcy terenów wiejskich nie odczuwają tak silnie znużenia i wyczerpania.

Zarys metodologii badań. Celem badań było poznanie sposobu spędzania czasu wolnego przez młodzież ze wsi oraz czynników ograniczających właściwe wykorzystywanie czasu wolnego na terenach wiejskich. W badaniach zastosowano metodę sondażu diagnostycznego oraz adekwatne do niej technikę ankiety. Narzędziem badawczym był autorski kwestionariusz ankiety składający się z 20 pytań (3 otwartych i 17 półotwartych) oraz 7 pytań metryczkowych. W przypadku pytań otwartych przeprowadzano jakościową analizę treści

wypowiedzi. Badania przeprowadzono w lutym 2018 roku w miejscowości Łysów (województwo mazowieckie) na populacji 60 osób w przedziale wiekowym 13–16 lat.

Blisko połowa badanej młodzieży (48 %) stwierdziła, że w czasie wolnym najczęściej uprawia sport. Ankietowani swój wybór argumentowali tym, że jest to dobra odskocznia od zajęć lekcyjnych. Chłopcy preferują grę w piłkę nożną oraz jazdę na rowerze, dziewczęta natomiast grę w koszykówkę oraz jazdę na rolkach. Do wymienionych dyscyplin drużynowych szkoła, znajdująca się w ich miejscowości, jest bardzo dobrze dostosowana. Dzięki licznej grupie dziewcząt lubiących koszykówkę, powstała drużyna szkolna, która ma już na koncie wiele osiągnięć. Zabawy i kontakty towarzyskie jako najczęstszą formę spędzania czasu wolnego wybrało 25 % respondentów. Miejscem spotkań towarzyskich, często połączonych z jedzeniem i piciem, muzyką i tańcem, jest świetlica wiejska. Około 13 % ogółu badanych najwięcej czasu wolnego spędza korzystając z mass mediów. Telewizja i Internet okazały się ulubionymi środkami masowego przekazu wypełniającymi czas wolny. Młodzież korzysta z nich średnio od 3 do 5 godzin dziennie. Niewielką popularnością wśród młodzieży cieszy się czytanie książek i prasy.

Ankietowani podkreślali przy tym, że biblioteka szkolna jest słabo wyposażona i nie dysponuje odpowiednią ilością interesujących książek młodzieżowych. Amatorstwem artystycznym (plastyka, uczestnictwo w zajęciach chóru) w czasie wolnym interesuje się około 10 % badanych. Tylko 4 % ankietowanych wskazało na angażowanie się w czasie wolnym w różne formy samokształcenia (głównie nauka języków obcych). Znaczny odsetek badanych stanowiły osoby deklarujące, uprawianie sportu w czasie wolnym. Przypuszczalnie jest to podyktowane naturalną potrzebą przeciwdziałania monotonii dnia codziennego w szkole i poza szkołą, wyrwania się spod panowania codzienności, obowiązków, męczącego realizmu, dokuczliwego przymusu. Ponadto, badani stwierdzili, że gdyby szkoła oferowała większy wybór dyscyplin sportowych i zapewniała odpowiednie warunki do ich uprawiania, chętnie by w nich uczestniczyli. Niestety, wiejska szkoła posiada niską salę, co uniemożliwia m.in. grę w siatkówkę. Kolejnym czynnikiem ograniczającym uprawianie sportu jest zły stan drogi przebiegającej przez wieś. Dziewczęta mogą jeździć na rolkach tylko na krótkich odcinkach. Spędzanie czasu wolnego w towarzystwie koleżanek i kolegów stało się dla młodzieży przyjemniejsze, odkąd udostępniono młodzieży wiejską świetlicę. Wcześniej młodzież spotykała się pod szkołą, sklepem spożywczym czy nawet na przystankach autobusowych, co było niekomfortowe w chłodne lub deszczowe dni. Niemal wszyscy badani (86 %) zgodnie stwierdzili, że ich czas wolny wyglądałby całkiem inaczej, gdyby mieszkali chociażby w małym mieście. Młodzieży najbardziej brakuje takiej formy spędzania czasu wolnego jak: turystyka. Z opinii badanych wynika, że szkoła organizuje wycieczki jednodniowe średnio raz w roku szkolnym a o celu, miejscu i czasie wycieczek decydują nauczyciele. Tylko tym, którzy są w lepszej sytuacji materialnej, rodzice finansują kolonie letnie lub rodzinne wakacje.

Zgromadzony materiał empiryczny nasunął różnorodne spostrzeżenia odnośnie czasu wolnego, którym dysponuje młodzież wiejska. Badani bardzo cenią sobie posiadanie wolnego czasu i przeznaczanie go na ulubione czynności. Równocześnie z niepokojem należy odnieść się do wyczuwanej w opiniach młodzieży niechęci do zajęć szkolnych, nierzadko traktowanych jako wymuszona forma spędzania określonej części dnia. W takim kontekście, czas wolny w opiniach młodzieży postrzegany jest jako odskocznia od różnorodnych problemów, stresu, nadmiaru obowiązków. Młodzież z terenów wiejskich nie spędza właściwie własnego czasu wolnego, ponieważ jest on dla nich monotony, rutynowy, nie wnosi w ich życie żadnych nowych doświadczeń. Połowa respondentów nie czerpie radości ze sportu, więc to, co im zostaje to czas spędzany w świetlicy wiejskiej lub korzystanie z Internetu. To z kolei

nasuwa przypuszczenie, że podstawową funkcją czasu wolnego młodzieży wiejskiej jest funkcja rozrywki, natomiast na dalszym planie sytuuje się funkcja wypoczynku i rozwoju osobowości. W tym względzie niezbędna jest większa otwartość szkoły na zainteresowania uczniów. Włączając się czynnie w środowisko społeczne i kulturalne, szkoła ma nieograniczone możliwości w obszarze organizowania czasu wolnego, propagowania aktywnego stylu życia oraz stwarzania sytuacji do rozwoju kontaktów interpersonalnych. Od szkoły w znacznym stopniu zależy również, jakie formy spędzania czasu wolnego będą preferować uczniowie, w jakim kierunku będą szły ich zainteresowania, w jaką dziedzinę życia włączą się aktywnie jako jednostki dorosłe.